

Johannes Calvin

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

1. Ik meen in het bovenstaande naarstig genoeg uiteengezet te hebben, hoe voor de mensen, die door de wet vervloekt zijn, het enige middel om de zaligheid te herwinnen gelegen is in het geloof. Verder, wat het geloof zelf is, welke weldaden Gods het de mens toebrengt, en welke vruchten het in hem werkt. De hoofdinhoud daarvan was dit: dat Christus, die ons door Gods goedertierenheid gegeven is, door het geloof door ons aangegrepen en bezeten wordt, door wiens gemeenschap wij voornamelijk tweëerlei genade ontvangen, namelijk dat wij, door zijn onschuld met God verzoend, in plaats van een Rechter nu een genadige Vader in de hemelen hebben, en verder dat wij, door zijn Geest geheiligd, ons toeleggen op onschuld en reinheid des levens. En over de weergeboorte, die de tweede genade is, is gesproken zoveel als voldoende scheen te zijn. De wijze van de rechtvaardigmaking is daarom minder aangeroerd, omdat het van belang was eerst te begrijpen, hoe weinig het geloof, waardoor wij alleen de onverdiende rechtvaardigheid door Gods barmhartigheid verkrijgen, zorgeloos is ten opzichte van de goede werken, en ook hoedanig de goede werken zijn, waarin een deel van het vraagstuk van de rechtvaardigmaking gelegen is. Deze moet dus nu grondig besproken worden, en wel zo besproken worden, dat wij bedenken, dat zij de voornaamste pijler is, waarop de godsdienst rust, opdat we des te groter aandacht en zorg aan haar wijden. Want indien ge niet eerst van al weet, welke plaats ge bij God inneemt, en hoe zijn oordeel over u is, zo hebt ge geen enkel fundament om uw zaligheid te schragen en ook niet om uw vroomheid tot God op te richten. Maar de noodzakelijkheid om dit te kennen zal beter aan de dag treden uit de kennis zelf.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

2. Verder, opdat wij ons niet stoten terstond reeds in het begin (wat gebeuren zou, als we een verhandeling aanvingen over een onbekende zaak), moeten we eerst uitleggen, wat die zegswijzen betekenen, dat de mens voor God gerechtvaardigd wordt, dat hij gerechtvaardigd wordt door het geloof of door de werken. Dat hij gerechtvaardigd wordt voor God zegt men van hem, die door Gods oordeel voor rechtvaardig gehouden wordt en die van wege zijn gerechtigheid voor God aangenaam is; want evenals de ongerechtigheid voor God verfoeilijk is, zo kan ook een zondaar in zijn ogen geen genade vinden, in zoverre als hij een zondaar is en zolang hij daarvoor gehouden wordt. Daarom, waar zonde is, daar vertoont zich ook de toorn en de wraak Gods. En gerechtvaardigd wordt hij, die niet voor een zondaar, maar voor een rechtvaardige gehouden wordt, en daarom kan bestaan voor Gods rechterstoel, waar alle zondaars bezwijken. Evenals men van een onschuldig aangeklaagde, wanneer hij geleid wordt voor de rechterstoel van een rechtvaardig rechter, waar het vonnis geveld wordt in overeenstemming met zijn onschuld, zegt, dat hij bij de rechter

gerechtvaardigd is, zo wordt bij God gerechtvaardigd hij, die weggenomen wordt uit het getal der zondaren en God heeft als getuige en beschermer zijner rechtvaardigheid. Men zal dus op deze wijze zeggen, dat gerechtvaardigd wordt door de werken hij, in wiens leven zulk een reinheid en heiligheid gevonden wordt, die bij Gods troon verdienen het getuigenis der gerechtigheid; of die door de volmaaktheid zijner werken aan Gods oordeel kan beantwoorden en genoegdoen. Daarentegen zal hij gerechtvaardigd worden door het geloof, die, uitgesloten van de gerechtigheid der werken, Christus' gerechtigheid door het geloof aangrijpt, met welke bekleed zijnde, hij voor Gods aangezicht niet als een zondaar, maar als een rechtvaardige verschijnt. Dus leggen wij de rechtvaardigmaking eenvoudig zo uit, dat ze is de aanneming, waarmede God ons in genade aanneemt en voor rechtvaardigen houdt. En wij zeggen, dat die gelegen is in de vergeving der zonden en in de toerekening van Christus' gerechtigheid.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

3. Er zijn vele duidelijke getuigenissen der Schrift om dit te bevestigen. In de eerste plaats kan niet geloofend worden, dat dit de eigenlijke en meest gebruikelijke betekenis van het woord is. Maar omdat het te lang zou duren alle plaatsen te verzamelen en met elkander te vergelijken, moge het genoeg zijn, de lezers daarop gewezen te hebben; want zij zullen die uit zichzelf gemakkelijk opmerken. Slechts weinige plaatsen zal ik vermelden, waar deze rechtvaardigmaking, over welke wij spreken, met name genoemd en behandeld wordt. In de eerste plaats, waar Lucas vertelt, dat het volk, na Christus gehoord te hebben, God rechtvaardigde en waar Christus zegt, dat de wijsheid gerechtvaardigd wordt door hare kinderen (Luc. 7:29 en 35), daar betekent het woord rechtvaardigen niet rechtvaardigheid toebrengen, want de rechtvaardigheid blijft altijd ongeschonden bij God, ook al tracht de gehele wereld haar Hem te ontroven; en het betekent ook niet de leer der zaligheid rechtvaardig maken, want zij heeft dat van zichzelf, dat ze rechtvaardig is, maar beide wijzen van zeggen hebben deze kracht: aan God en aan zijn leer de lof toekennen, die ze verdienen. Wederom, wanneer Christus de Farizeën verwijt (Luc. 16:15), dat zij zichzelf rechtvaardigen, verstaat Hij daaronder niet, dat ze rechtvaardigheid verwerven door goed te handelen, maar dat ze eergierig streven naar de roem van rechtvaardigheid, welke ze niet bezitten. Deze zin verstaan beter zij, die ervaren zijn in de Hebreeuwse taal, waarin niet slechts zij misdadigen genoemd worden, die zich hun misdaad bewust zijn, maar ook zij, die het vonnis der veroordeling ondergaan. Want wanneer Bathseba zegt, dat zij en Salomo zondaars zullen zijn (1 Kon. 1:21), bekent ze niet, dat ze schuldig zijn, maar klaagt ze, dat zij en haar zoon aan schande blootgesteld zullen worden, zodat ze gerekend zullen worden tot de verworpenen en veroordeelden. Uit het tekstverband blijkt echter gemakkelijk, dat dit woord, ook wanneer het in het Latijn gelezen wordt, niet anders genomen kan worden, namelijk zondaars in de ogen van anderen, maar niet zo, dat het enige hoedanigheid te kennen geeft. Maar wat betreft het onderwerp, waarover wij spreken, wanneer Paulus zegt (Gal. 3:8), dat de Schrift tevoren zag, dat God de heidenen uit het geloof zou rechtvaardigen, wat zou men daaronder anders kunnen verstaan dan dat God de rechtvaardigheid toerekent uit het geloof? Evenzo, wanneer hij zegt (Rom. 3:26), dat God de goddeloze, die uit het geloof van Christus is, rechtvaardigt, wat kan de betekenis daarvan dan anders zijn dan dat Hij door de weldaad des geloofs de goddeloze bevrijdt van de verdoemenis, die zijn goddeloosheid verdiende? Nog duidelijker spreekt hij aan het slot, wanneer hij aldus uitroept (Rom. 8:33): "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardig maakt. Wie zal verdoemen? Christus is het, die gestorven is; ja wat meer is, die ook opgewekt is, en nu voor ons bidt." Want dat is hetzelfde, alsof hij zeide: "Wie zal hen beschuldigen, die God vrijspreekt? wie zal hen veroordelen, die Christus door zijn bescherming verdedigt? Rechtvaardigmaken is dus niets anders dan hem, die aangeklaagd werd, van de beschuldiging vrijspreken, alsof zijn onschuld bewezen was. Wanneer dus God ons door de tussenkomst van Christus rechtvaardig maakt, spreekt Hij ons vrij niet door het bewijs van onze eigen onschuldigheid, maar door toerekening der rechtvaardigheid, zodat wij, die in onszelf niet

rechtvaardig zijn, in Christus als rechtvaardigen gerekend worden. Zo zegt in Handelingen 13 (Hand. 13:38) Paulus in een prediking: "door deze wordt u vergeving der zonden verkondigd, en van alles, waarvan gij niet kondt gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, wordt een ieder, die in Hem gelooft, gerechtvaardigd." Ge ziet, dat na de vergeving der zonden deze rechtvaardigmaking bij wijze van uitlegging geplaatst wordt; ge ziet duidelijk, dat ze genomen wordt als vrijspreking; ge ziet, dat ze aan de werken der wet ontnomen wordt; ge ziet, dat ze een loutere weldaad van Christus is; ge ziet dat ze door het geloof ontvangen wordt; ge ziet eindelijk, dat er genoegdoening wordt tussen geplaatst, wanneer hij zegt, dat wij van onze zonden gerechtvaardigd worden door Christus. Zo kunnen wij ook, wanneer er van de tollenaar gezegd wordt (Luc. 18:14), dat hij gerechtvaardigd heenging uit de tempel, niet zeggen, dat hij door enige verdiensten der werken rechtvaardigheid verkregen heeft. Dit wordt dus gezegd, dat hij, na vergeving van zonden verkregen te hebben, voor God gehouden is voor een rechtvaardige. Hij was dus rechtvaardig niet door goedkeuring der werken, maar door onverdiende vrijspraak van God. Daarom spreekt Ambrosius zeer juist 1), wanneer hij de belijdenis van zonden een wettige rechtvaardigmaking noemt.

1} In Ps. 118, Serm. 10.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

4. En om de strijd om het woord te laten varen, als wij de zaak zelf beschouwen, zoals ze ons beschreven wordt, zal er geen enkele twijfel overblijven. Want Paulus duidt met het woord aanneming ongetwijfeld de rechtvaardigmaking aan, wanneer hij zegt tot de Efeziërs (Ef. 1:5): "Wij zijn verordineerd tot aanneming tot kinderen door Christus, naar het welbehagen Gods, tot prijs zijner heerlijke genade, door welke Hij ons aangenomen en begenadigd heeft." Want hij bedoelt daarmee hetzelfde als wat hij elders pleegt te zeggen, dat God ons om niet rechtvaardigt (Rom. 3:24). En in het vierde hoofdstuk aan de Romeinen (Rom. 4:6) noemt hij ten eerste de rechtvaardigmaking toerekening der rechtvaardigheid, en ook aarzelt hij niet haar te stellen in de vergeving der zonden. "Zalig", zo zegt hij, "wordt door David de mens genoemd, aan wie God rechtvaardigheid toeschrijft of toerekent zonder de werken; gelijk geschreven is: zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn enz." Daar spreekt hij zeker niet over een deel der rechtvaardigmaking, maar over haar als geheel. Hij betuigt verder, dat van haar een beschrijving gegeven wordt door David, wanneer deze verklaart, dat zij zalig zijn, aan wie de vergeving der zonden om niet geschonken wordt. En daaruit blijkt, dat deze rechtvaardigheid, waarover hij spreekt, eenvoudig gesteld wordt tegenover de schuldigheid. Maar hiertoe is de beste van alle die plaats, waar hij leert, dat dit de hoofdsom is der evangelische boodschap, dat wij verzoend worden met God (2 Cor. 5:18), omdat Hij ons door Christus in genade wil aannemen, zonder ons de zonden toe te rekenen. Laat de lezers het ganse tekstverband naarstig overwegen, want wanneer hij een weinig later bij wijze van uitlegging toevoegt, dat Christus, die geen zonde had, voor ons zonde geworden is, om zo de wijze der verzoening aan te wijzen, dan verstaat hij zonder twijfel onder het woord verzoenen niets anders dan gerechtvaardigd worden. En ook wat hij elders leert (Rom. 5:19), dat wij door de gehoorzaamheid van Christus tot rechtvaardigen gesteld worden, zou geen stand houden, indien wij niet in Hem en buiten ons rechtvaardig gerekend werden voor God.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

5. Maar aangezien Osiander het een of ander gedrocht van een essentiële rechtvaardigheid heeft ingevoerd, waardoor hij de onverdiende rechtvaardigheid wel niet heeft willen op zij zetten, maar haar toch in zulk een duisternis gehuld heeft, dat die de vrome harten verdonkert en van het ernstig

beseft van Christus' genade berooft, is het, voordat ik tot andere dingen overga, nodig deze razernij te weerleggen. In de eerste plaats getuigt deze bespiegeling van een loutere en nutteloze nieuwsgierigheid. Hij stapelt wel veel getuigenissen der Schrift op, om daarmee te bewijzen, dat Christus één is met ons, en wij wederkerig met Hem, wat geen bewijs nodig heeft; maar omdat hij de band van deze eenheid niet waarneemt, verstrikt hij zichzelf. Voor ons is het echter gemakkelijk al zijn knopen los te maken, daar wij weten, dat wij met Christus verbonden worden door de verborgen kracht van zijn Geest. Deze man had iets bedacht, dat verwant is aan de opvatting der Manichaeërs, namelijk dit dat hij er naar streefde om het wezen Gods in de mensen over te gieten. Hieruit kwam zijn andere verzinsel voort, dat Adam geschapen is naar het beeld Gods, omdat Christus reeds voor de val bestemd was tot een voorbeeld van de menselijke natuur. Maar omdat ik mij toeleeg op korthed, zal ik bij het tegenwoordige onderwerp blijven. Hij zegt, dat wij één zijn met Christus. We erkennen dat: maar intussen ontkennen wij, dat Christus' wezen met het onze vermengd wordt. Vervolgens zeggen wij, dat dit beginsel verkeerd te pas gebracht wordt om te komen tot de volgende goochelarijen van hem: dat Christus ons rechtvaardigheid is, omdat Hij de eeuwige God is, de bron der rechtvaardigheid, en de rechtvaardigheid Gods zelf. De lezers zullen het mij vergeven, wanneer ik nu slechts aanroer, wat naar de juiste volgorde van onderwijs tot een andere plaats uitgesteld moet worden. En ofschoon hij, zich verontschuldigend, zegt, dat hij met het woord essentiële of wezenlijke rechtvaardigheid niets anders bedoelt, dan in te gaan tegen deze mening, dat wij om Christus' wil rechtvaardig gerekend worden, drukt hij toch duidelijk uit, dat hij niet tevreden is met die rechtvaardigheid, welke ons door de gehoorzaamheid en de offerande des doods van Christus verworven is, maar verzint, dat wij naar ons wezen in God rechtvaardig zijn, doordat ons zowel Gods wezen als ook zijn hoedanigheid ingegoten is. Want dit is de reden, waarom hij zo heftig beweert, dat niet alleen Christus, maar ook de Vader en de Geest in ons woont. En ook al erken ik, dat dit waar is, zo zeg ik toch, dat het verkeerd door hem wordt verdraaid. Want men behoorde te overwegen op welke wijze die inwoning plaats heeft, namelijk dat de Vader en de Geest in Christus zijn; en evenals in Hem de volheid der Godheid woont, bezitten wij in Hem de ganse God. Al wat hij dus afzonderlijk over de Vader en de Geest te berde brengt, heeft geen andere bedoeling, dan dat hij de eenvoudigen van Christus aftrekt. Vervolgens leert hij een wezensvermenging, waardoor God zich in ons overstort en als het ware tot een deel van zichzelf maakt. Want dat het door de kracht des Heiligen Geestes geschiedt, dat wij verenigd worden met Christus, en dat Hij ons Hoofd is en wij zijn ledematen zijn, dat rekent hij voor niets, indien niet zijn wezen met ons vermengd wordt. Maar ten aanzien van de Vader en de Geest openbaart hij, zoals ik zeide, duidelijker wat hij meent: namelijk, dat wij gerechtvaardigd worden niet door de genade van de Middelaar alleen, en dat ons ook niet in diens Persoon de rechtvaardigheid eenvoudig of geheel aangeboden wordt, maar dat wij deelgenoten worden aan de Goddelijke rechtvaardigheid, wanneer God naar het wezen met ons verenigd wordt.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

6. Indien hij slechts zeide, dat Christus, ons rechtvaardigmakende, door een wezenlijke vereniging ons eigen wordt, en niet alleen ons Hoofd is, voorzover Hij mens is, maar dat ook het wezen zijner Goddelijke natuur in ons verspreid wordt, dan zou hij zich met minder schade met zulke liefhebberijen vermaken, en zou wellicht wegens deze dwaasheid niet een zo grote strijd behoeven opgewekt te worden; maar daar dit beginsel is als een inktvis, die door uitstorting van zwart en troebel bloed zijn vele staarten verbergt, moeten wij ons krachtig verzetten, indien wij het niet willens en wetens willen dulden, dat die rechtvaardigheid ons ontroofd wordt, die alleen ons het vertrouwen schenkt om te roemen van onze zaligheid. Want in deze gehele uiteenzetting verstaat hij onder het woord rechtvaardigheid en het werkwoord rechtvaardigmaken twee dingen, namelijk, dat gerechtvaardigd worden niet alleen is verzoend worden met God door onverdiende genade, maar ook rechtvaardig gemaakt worden, zodat rechtvaardigheid niet is een onverdiende toerekening, maar

heiligheid en rechtschapenheid, die Gods wezen, in ons wonende, ons inblaast. Verder loochent hij krachtig, dat Christus onze rechtvaardigheid is, in zoverre Hij, als priester onze zonden verzoenende, ons met de Vader verzoend heeft, maar dat Hij het is als de eeuwige God en het leven. Om het eerste te bewijzen, dat God niet slechts door te vergeven, maar door te wederbaren, rechtvaardigt, vraagt hij, of God hen, die Hij rechtvaardigt, laat, zoals ze van nature waren en niets van hun gebreken verandert. Het antwoord is zeer gemakkelijk: evenals Christus niet in stukken gescheurd kan worden, zo zijn ook onscheidbaar deze twee, die wij tegelijkertijd, verenigd in Hem verkrijgen, namelijk rechtvaardigheid en heiligmaking. Allen dus, die God in genade aanneemt, begiftigt Hij tevens met de Geest der aanneming tot kinderen, door wiens kracht Hij hen hervormt naar zijn beeld. Indien de helderheid van de zon niet van haar warmte kan gescheiden worden, zullen wij dan daarom zeggen, dat de aarde door het licht der zon verwarmd wordt en door haar warmte verlicht wordt? Er is niets, dat beter past bij de zaak, waarover wij spreken, dan deze gelijkenis. De zon maakt door haar warmte de aarde groeizaam en vruchtbaar, en door haar stralen bestraalt en verlicht zij haar. Hier is een wederkerige en onafscheidelijke verbinding; maar toch verhindert de rede zelf hetgeen eigen is aan het ene over te brengen op het andere. In deze vermenging der tweevoudige genade, die Osiander opdringt, ligt een gelijke ongerijmdheid: want daar God inderdaad hen, die Hij Uit genade voor rechtvaardigen houdt, vernieuwt tot het oefenen van rechtvaardigheid, vermengt hij die gave der wedergeboorte met deze aanneming uit genade en beweert, dat ze een en hetzelfde zijn. Maar, ofschoon de Schrift beide verbindt, maakt zij toch duidelijk onderscheid, opdat de menigerlei genade Gods voor ons des te beter zou blijken. Immers het woord van Paulus (1 Cor. 1:30) is niet overbodig, dat Christus ons gegeven is tot rechtvaardigheid en heiligmaking. En zo dikwijls hij uit de voor ons verworven zaligheid, uit de Vaderlijke liefde Gods en uit de genade van Christus tot de slotsom komt, dat wij tot heiligheid en reinheid geroepen zijn, toont hij duidelijk aan, dat gerechtvaardigd worden iets anders is dan nieuwe schepselen worden. Maar wanneer men tot de Schrift komt vervalst Osiander evenveel plaatsen, als hij aanhaalt. Wanneer Paulus zegt, dat het geloof tot rechtvaardigheid gerekend wordt niet hem, die werkt, maar degene, die gelooft in Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, dan zet hij uiteen, dat dit betekent de goddeloze tot rechtvaardige maken. Met dezelfde lichtvaardigheid bederft hij ook het 4e hoofdstuk van de Romeinen; en hij aarzelt niet met dezelfde bedriegerij te besmetten de woorden, die ik kort te voren aanhaalde: Wie zal de uitverkorenen Gods beschuldigen? God is het, die rechtvaardigt. Het is duidelijk, dat daar enkel gesproken wordt van de beschuldiging en de vrijspraak, en dat de bedoeling van de apostel berust op de tegenstelling. Dus wordt Osiander zowel in die redenering als ook in het aanhalen van de getuigenissen der Schrift al te onbetrouwbaar bevonden. En in geen enkel opzicht beter handelt hij over het woord rechtvaardigheid, zeggende, dat het geloof Abraham gerekend is tot rechtvaardigheid, nadat hij, na Christus (die de rechtvaardigheid Gods, en God zelf is) omhelsd te hebben, in uitnemende deugden uitgemunt had. En daaruit blijkt, dat hij uit twee ongeschonden zaken op verkeerde wijze één bedorven zaak maakt. Immers de rechtvaardigheid, waarvan daar melding gemaakt wordt, strekt zich niet uit tot de ganse loop zijner roeping; ja veeleer getuigt de Geest, dat, hoe uitnemend de voortreffelijkheid van Abrahams deugden ook was, en hoezeer hij die ook, door lang te volharden, vermeerderd had, hij toch Gode op geen andere wijze behaagd heeft, dan doordat hij de genade, die hem in de belofte was aangeboden, door het geloof ontvangen heeft. En daaruit volgt, dat in de rechtvaardigmaking voor de werken geen plaats is, zoals Paulus op verstandige wijze beweert.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

7. Wat hij voorhoudt, dat het geloof uit zichzelf niet de kracht heeft om te rechtvaardigen, maar alleen in zoverre het Christus aanneemt, dat aanvaard ik gaarne. Want indien het geloof door zichzelf of, zoals men zegt, door inwendige kracht rechtvaardigde, zou het, daar het altijd zwak en onvolmaakt is, dit slechts ten dele bewerken. Zo zou de rechtvaardigheid gebrekkig zijn en ons

slechts een stukje der zaligheid toebrengen. Wij beelden ons wel niet iets dergelijks in, maar zeggen, om in eigenlijke zin te spreken, dat God alleen rechtvaardigt; verder brengen wij dit ook op Christus over, omdat Hij ons gegeven is tot rechtvaardigheid; en het geloof vergelijken wij met een vat, omdat wij Christus niet kunnen bevatten, tenzij wij ledig en met open mond der ziel komen om Christus' genade te begeren. En daaruit kan men opmaken, dat wij aan Christus niet de kracht om te rechtvaardigen onttrekken, wanneer wij leren, dat Hij door het geloof eerder ontvangen wordt dan zijn rechtvaardigheid. En toch laat ik intussen niet toe de kronkelachtige redenering van deze drogredenaar, die hij gebruikt, wanneer hij zegt, dat het geloof Christus is. Alsof de aarden pot de schat was, omdat het goud er in geborgen is. Immers deze vergelijking gaat wel op, dat het geloof, ook al heeft het van zichzelf geen waardigheid of waarde, ons rechtvaardigt, doordat het ons Christus toebrengt, evenals een pot, met geld gevuld, de mens rijk maakt. Ik zeg dus, dat het geloof, dat slechts een werktuig is om de rechtvaardigheid te verkrijgen, op onverstandige wijze vermengd wordt met Christus, die de materiële oorzaak is en tegelijkertijd de schenker en de dienaar is van zo grote weldaad. Nu is ook die knoop ontward, hoe het woord geloof verstaan moet worden, wanneer gehandeld wordt over de rechtvaardigmaking.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

8. Wat betreft de aanneming van Christus gaat hij nog verder, zeggende, dat door de bediening van het uiterlijke woord het inwendige woord ontvangen wordt, opdat hij ons van het priesterschap van Christus en de Persoon des Middelaars overbrengt tot zijn eeuwige Godheid. Maar wij verdelen Christus niet, maar bekennen, dat dezelfde, die ons in zijn vlees met de Vader verzoend en ons de rechtvaardigheid geschonken heeft, het eeuwige Woord Gods is, en dat door Hem het ambt van Middelaar niet anders had kunnen vervuld worden, en de rechtvaardigheid voor ons verworven worden, tenzij dat Hij de eeuwige God was. Maar dit is de opvatting van Osiander, dat Christus, daar Hij God en mens is, ons rechtvaardigheid geworden is ten aanzien van zijn Goddelijke, maar niet van zijn menselijke natuur. Maar indien dit eigenlijk behoort tot zijn Godheid, zal het niet in het bijzonder van Christus zijn, maar ook gemeen zijn aan de Vader en de Geest, immers de rechtvaardigheid van de een is niet een andere dan die van de ander. Vervolgens zou het niet uitkomen, wanneer wij zeiden, dat Hij geworden is wat Hij van nature van eeuwigheid geweest is. Maar ook al gaven wij hem dit toe, dat God ons tot rechtvaardigheid geworden is, hoe zou dan uitkomen wat Paulus er tussen geplaatst heeft, namelijk dat Hij rechtvaardigheid geworden is van God? Dit is ongetwijfeld iets, dat in het bijzonder de Persoon des Middelaars eigen is, die, hoewel Hij in zich de Goddelijke natuur heeft, hier toch met een eigen titel wordt aangeduid, waardoor Hij van de Vader en de Geest wordt onderscheiden. En belachelijk is het, dat hij victorie kraait naar aanleiding van een woord Jeremia (Jer. 23:6) en (Jer. 33:16), waar deze belooft, dat de Heere onze gerechtigheid zal zijn. En toch zal hij daaraan niets anders ontlenen dan dat Christus, die onze gerechtigheid is, God is, geopenbaard in het vlees. Elders hebben wij vermeld uit de prediking van Paulus (Hand. 20:28), dat God zich de kerk verworven heeft door zijn bloed. Als iemand daaruit nu opmaakte, dat het bloed, waardoor de zonden verzoend zijn, Goddelijk is en van Goddelijke natuur, wie zou dan een zo schandelijke dwaling kunnen verdragen? Maar toch meent Osiander, dat hij door deze kinderachtige spitsvondigheid alles gewonnen heeft, hij zwelt op, springt op van vreugde en vult vele bladzijden met zijn bombast; hoewel echter de oplossing eenvoudig en gemakkelijk is, namelijk deze, dat wel de Heere, als Hij een spruit van David zal geworden zijn, de rechtvaardigheid der vromen zal wezen; maar in welke zin Hij dat zal zijn, leert Jesaja (Jes. 53:11): "Door zijn kennis zal mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken." Laat ons opmerken, dat de Vader spreekt, dat Hij aan de Zoon de taak toedeelt om rechtvaardig te maken; dat Hij de oorzaak daarbij voegt, namelijk omdat Hij de rechtvaardige is; en dat Hij de wijze of het middel plaatst in de leer, waardoor Christus gekend wordt. Want het is passender om het Hebreeuwse woord da'at passief te nemen. Hieruit maak ik op, dat Christus rechtvaardigheid geworden is, toen Hij de gedaante eens

dienstknechts aangenomen heeft; ten tweede, dat Hij ons rechtvaardigt, inzoverre als Hij zich de Vader gehoorzaam betoond heeft; en dat Hij daarom ons dit niet schenkt naar zijn Goddelijke natuur, maar naar de wijze van de Hem opgelegde bediening. Want ofschoon God alleen de bron is der rechtvaardigheid, en wij niet anders rechtvaardig zijn dan door zijn gemeenschap, is het toch, daar wij door een ongelukkige scheiding van zijn rechtvaardigheid vervreemd zijn, nodig, dat wij afdalen tot dit lagere hulpmiddel, dat Christus ons rechtvaardigt door de kracht van zijn dood en Zijn opstanding.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

9. Indien hij tegenwerpt, dat dit werk door zijn voortreffelijkheid de natuur van de mens te boven gaat, en dat het daarom alleen aan de Goddelijke natuur kan toegeschreven worden, dan geef ik het eerste toe; in het tweede zeg ik, dat hij zonder verstand bazelt. Want ofschoon Christus noch door zijn bloed onze zielen had kunnen reinigen, noch de Vader door zijn offerande verzoenen, noch ons van de schuld bevrijden, noch eindelijk zijn priesterambt volbrengen, indien Hij niet waarachtig God geweest was, omdat het vermogen des vlees niet opgewassen was tegen zulk een last, is het toch zeker, dat Hij dit alles volbracht heeft naar zijn menselijker natuur. Want wanneer men vraagt, hoe wij gerechtvaardigd zijn, dan antwoordt Paulus: "door Christus' gehoorzaamheid" (Rom. 5:19). En heeft Hij anders gehoorzaamd dan door het aannemen van de gestalte eens dienstknechts? Daaruit maken wij op, dat de rechtvaardigheid ons in zijn vlees geschonken is. Evenzo stelt Paulus ook in andere woorden (hoe Osiander zich er niet voor schaamt die meermalen aan te halen, daarover verwonder ik mij zeer) de bron der rechtvaardigheid nergens anders dan in het vlees van Christus. Die, die geen zonde kende, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden zijn rechtvaardigheid Gods in Hem. Met opgeblazen wangen spreekt Osiander van rechtvaardigheid Gods, en hij kraait victorie, alsof hij overtuigend bewezen had, dat die rechtvaardigheid is zijn schijnvoorstelling van de essentiële rechtvaardigheid, terwijl toch Paulus' woorden geheel anders luiden, namelijk, dat wij rechtvaardig zijn door de verzoening in Christus geschied. Dat rechtvaardigheid Gods betekent de rechtvaardigheid, die Gode behaagt, moest bekend zijn aan mensen, die nog leren lezen en schrijven, gelijk bij Johannes de eer Gods vergeleken wordt met de eer der mensen (Joh. 12:43). Ik weet wel, dat somtijds rechtvaardigheid Gods genoemd wordt de rechtvaardigheid, wier auteur God is en waarmee Hij ons begiftigt; maar dat er op deze plaats niets anders onder verstaan wordt, dan dat wij, door het zoenoffer van Christus' dood gesteund, voor Gods rechterstoel staan, begrijpen lezers met gezond verstand, ook zonder dat ik het zeg. En aan het woord is ook niet zoveel gelegen, mits Osiander het maar hierin met ons eens is, dat wij in Christus gerechtvaardigd worden, aangezien Hij voor ons een zoenoffer geworden is, wat Hij niet kon naar zijn Goddelijke natuur. Daarom, wanneer Christus de rechtvaardigheid en de zaligheid die Hij ons aangebracht heeft, wil verzegelen, stelt Hij ons in zijn lichaam een zeker pand daarvan voor. Hij noemt zichzelf wel het levende brood, maar, terwijl Hij uitlegt op welke wijze Hij dat is, voegt Hij er aan toe, dat zijn vlees waarlijk spijs is, en zijn bloed waarlijk drank. Deze wijze van leren wordt gezien in de sacramenten, want ofschoon die ons geloof richten op de gehele Christus, en niet op de halve, leren zij toch tegelijkertijd, dat de stof der rechtvaardigheid en der zaligheid in zijn vlees gelegen is. Niet, omdat de mens als zodanig van zich zelf rechtvaardigt of levend maakt, maar omdat het Gode behaagd heeft in de Middelaar te openbaren, wat in Hem verborgen en onbegrijpelijk was. Daarom pleeg ik te zeggen, dat Christus voor ons is als een ter beschikking gestelde bron, waaruit wij kunnen putten datgene, wat anders zonder vrucht versholen zou blijven in die verborgen en diepe bronwel, die in de Persoon van de Middelaar tot ons opwelt. Op deze wijze en in deze zin loochen ik niet, dat Christus, zoals Hij God is en mens, ons rechtvaardigt, dat dit werk ook de Vader en de Heilige Geest gemeen is, en eindelijk, dat de rechtvaardigheid, waarvan Christus ons deelgenoten maakt, de eeuwige rechtvaardigheid is van de eeuwige God, mits hij maar Uit de weg gaat voor de krachtige en duidelijke redenen, die ik heb aangehaald.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

10. Opdat hij verder de onervarenen niet bedriege door zijn listigheden, erken ik, dat wij van dit zo onvergelykelijke goed beroofd blijven, totdat Christus de onze wordt. Dus die verbinding van hoofd en ledematen, het wonen van Christus in onze harten, en eindelijk de geestelijke vereniging worden door ons op de hoogste trap gesteld, opdat Christus, wanneer Hij de onze geworden is, ons deelgenoten maakt van de gaven, waarmede Hij toegerust is. Wij bezien Hem dus niet van verre buiten ons, opdat zijn rechtvaardigheid ons toegerekend worde; maar omdat wij Hem aangedaan hebben, en wij in zijn lichaam ingelijfd zijn, en Hij eindelijk ons waardig gekeurd heeft om ons met zich één te maken, daarom roemen wij, dat wij gemeenschap der rechtvaardigheid met Hem hebben. Zo wordt Osianders laster weerlegd, dat wij het geloof houden voor rechtvaardigheid; alsof wij Christus beroofden van zijn recht, wanneer wij zeggen, dat wij ledig tot Hem komen, om aan zijn genade plaats te geven, opdat Hij alleen ons vervulle. Maar Osiander verwerpt deze geestelijke verbinding en houdt met geweld vast aan een grove vermenging van Christus met de gelovigen; en daarom noemt hij hatelijk Zwinglianen allen, die zijn waanzinnige dwaling omtrent de essentiële rechtvaardigheid niet onderschrijven, omdat ze niet de opvatting hebben, dat Christus in het Avondmaal wezenlijk gegeten wordt. Maar voor mij is het de hoogste roem dit smadelijk woord te horen van een man, die trots is en aan zijn eigen goochelarijen overgegeven. Hoewel het niet mij alleen treft, maar ook schrijvers, die aan de wereld genoeg bekend zijn en die hij met bescheidenheid had moeten vereren. Maar mij raakt het niet, want ik bepleit niet mijn eigen zaak, en daardoor bepleit ik deze zaak des te oprechter, want ik ben vrij van alle slechte genegenheid. Dat hij dus de wezenlijke rechtvaardigheid en de wezenlijke inwoning van Christus in ons zo onbeschaamd eist, heeft deze bedoeling in de eerste plaats, dat God zich door een grove vermenging in ons zou overstorten, gelijk ook door Osiander een vleselijk eten in het Avondmaal verzonnen wordt, en vervolgens dat Hij zijn rechtvaardigheid ons zou inblazen, opdat wij daardoor werkelijk met Hem rechtvaardig zouden zijn; want volgens hem is deze rechtvaardigheid evenzeer zelf God als de goedheid of de heiligheid, of de zuiverheid Gods. Ik zal niet veel moeite besteden aan het weerleggen van de getuigenissen, die hij aanvoert, en die hij verkeerdelijk van het hemelse leven verdraait tot de tegenwoordige toestand. "Door Christus", zegt Petrus (2 Petrus 1:4), "zijn ons de kostbare en grootste beloften geschonken, opdat wij der Goddelijke natuur deelachtig zouden worden". Alsof wij nu zo waren, als het evangelie belooft, dat we zijn zullen bij de laatste komst van Christus; ja, Johannes leert dat we dan God zullen zien, gelijk Hij is, omdat wij Hem gelijk zullen zijn (1 Joh. 3:2). Ik heb de lezers slechts een kleine smaak willen geven, en aantonen, dat ik met opzet van deze beuzelarijen afzie, niet omdat het moeilijk is ze omver te werpen, maar omdat ik niet lastig wil zijn in overbodige arbeid.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

11. Maar in het tweede lid schuilt meer venijn, waar hij leert, dat wij tezamen met God rechtvaardig zijn. Ik meen reeds voldoende aangetoond te hebben, dat ofschoon dit leerstuk niet zo verderfelijk was, het toch voor met gezond verstand begaafde en vrome lezers terecht onaannemelijk moet zijn, omdat het ijdel en ledig is en door zij ijdelheid uiteenvalt. Maar dit is een onverdraaglijke goddeloosheid, dat hij onder de dekmantel van een dubbele rechtvaardigheid het vertrouwen op de zaligheid aan het wankelen brengt en ons boven de wolken wegsleurt, opdat wij niet de genade der verzoening door het geloof zouden omhelzen en God met geruste harten aanroepen. Osiander lacht om hen, die leren, dat het woord rechtvaardigmaken in de taal der rechtspraak gebruikelijk is; want

wij moeten, zo zegt hij, metterdaad rechtvaardig zijn. En niets verwerpt hij ook meer, dan dat wij gerechtvaardigd worden door onverdiende toerekening. Welaan dan, als God ons niet rechtvaardigt door ons vrij te spreken en ons vergiffenis te schenken, wat betekent dan dat woord van Paulus (2 Cor. 5:21): " God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, de mensen hun zonden niet toerekenende. Want die, die geen zonde gedaan had, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden zij rechtvaardigheid Gods in Hem." In de eerste plaats zie ik hieruit, dat zij voor rechtvaardig gehouden worden, die met God worden verzoend; de wijze, waarop dat geschiedt, wordt er bij gevoegd, namelijk dat God rechtvaardigt door vergiffenis te schenken, gelijk op een andere plaats de rechtvaardigmaking gesteld wordt tegenover de beschuldiging. Die tegenstelling toont duidelijk aan, dat de spreekwijze ontleend is aan de taal der rechtspraak. En een ieder, die maar een weinig de Hebreeuwse taal verstaat, weet (als hij tenminste kalm van verstand is) zeer goed, dat deze zegswijze daaruit is voortgekomen, en verder ook, wat haar bedoeling en kracht is. Laat Osiander mij nu antwoorden, wanneer Paulus zegt, dat door David beschreven wordt de rechtvaardigheid zonder de werken met deze woorden (Rom. 4:7) (Ps. 32:1) "Zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn", of dat dan een volle beschrijving is of een halve. Voorzeker, Paulus voert de profeet niet aan als een getuige, alsof hij leerde, dat de vergeving der zonden een deel der rechtvaardigheid is, of dat ze er mede toe bijdraagt om de mens te rechtvaardigen; maar hij sluit de gehele rechtvaardigheid in in de onverdiende vergeving, de mens zalig sprekende, wiens zonden zijn bedekt, aan wie God zijn ongerechtigheden vergeven heeft en wie Hij zijn overtredingen niet toerekent; zijn geluk waardeert hij en beoordeelt hij daarnaar, omdat hij op die manier rechtvaardig is, niet metterdaad, maar door toerekening. Osiander zegt hiertegen in, dat dit smadelijk zou zijn voor God en tegen zijn natuur, indien Hij rechtvaardigde hen, die metterdaad goddelozen blijven. Maar men moet onthouden wat ik reeds gezegd heb, dat de genade der rechtvaardigmaking niet gescheiden wordt van de wedergeboorte, ook al zijn het onderscheidene zaken. Maar daar het door de ervaring meer dan genoeg bekend is, dat in de rechtvaardigen altijd een overblijfsel der zonde blijft, is het noodzakelijk, dat zo op geheel andere wijze gerechtvaardigd worden dan ze wedergeboren worden tot nieuwigheid des levens. Want dit laatste begint God in zijn uitverkorenen zo, en Hij gaat daarmee in de ganse loop huns levens allengs en somtijds langzaam voort, dat ze altijd voor zijn rechterstoel onderworpen zijn aan het oordeel des doods. Maar wat betreft de rechtvaardigmaking: die bewerkstelligt Hij niet ten dele, maar zo, dat ze vrijelijk, als met Christus' zuiverheid bekleed, in de hemelen verschijnen. Immers een gedeelte der rechtvaardigheid zou de consciënties niet tot rust brengen, voordat vaststaat, dat wij Gode behagen, daardoor dat wij zonder uitzondering rechtvaardig zijn voor zijn aangezicht. En daaruit volgt, dat de leer der rechtvaardigmaking omvergeworpen en met wortel en tak wordt uitgeroeid, wanneer in de harten twijfel gelegd wordt, het vertrouwen op de zaligheid wordt geschokt, en de vrije en onversaagde aanroeping vertraging ondervindt ja wanneer de vrede en de gerechtigheid niet met de geestelijke blijdschap wordt bevestigd. En daarom ontleent Paulus (Gal. 3:18) zijn bewijs aan dingen, die onderling tegenstrijdig zijn, zeggende, dat de erfenis niet is uit de wet: want zo zou het geloof te niet gemaakt zijn, daar het, wanneer het let op de werken, begint te wankelen; want niemand van de allerheiligsten zal in de werken iets vinden, waarop hij kan vertrouwen. Dit onderscheid tussen de rechtvaardigmaking en de wedergeboorte (welke twee Osiander met elkaar vermengt en dan een tweevoudige rechtvaardigheid noemt) wordt schoon uitgedrukt door Paulus. Want sprekende van zijn werkelijke rechtvaardigheid of zuiverheid, waarmede hij begiftigd was (waaraan Osiander) de naam geeft van essentiële rechtvaardigheid) roept hij weeklagend uit (Rom. 7:24): "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?" Maar wanneer hij de toevlucht neemt tot de rechtvaardigheid, die alleen in Gods barmhartigheid gegrond is, dan tart hij op fiere wijze het leven, de dood, de smaadheden, de honger, het zwaard en alle tegenspoeden. "Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods, welke Hij zelf rechtvaardig maakt? Want ik ben verzekerd, dat niets ons zal scheiden van zijn liefde in Christus" (Rom. 8:33). Hij spreekt duidelijk uit, dat hij een rechtvaardigheid heeft, die alleen tot zaligheid ten volle genoeg is voor God, zodat die ellendige dienstbaarheid, van welke hij geen afbreuk doet aan het vertrouwen van zijn roemen en dat niet tegenhoudt. Deze verscheidenheid is genoeg bekend en daarom dan ook vertrouwd aan alle heiligen, die onder de last der ongerechtigheden zuchten, en intussen, doordat het vertrouwen overwint, alle vrees te boven komen.

En wat Osiander tegenwerpt, dat het niet in overeenstemming is met de natuur Gods, dat valt op hemzelf terug. Want ofschoon hij de heiligen met een tweevoudige gerechtigheid als met een gevoerd kled bekleedt, toch ziet hij zich gedwongen te erkennen, dat zonder vergeving der zonden niemand aan God behaagt. Indien dit waar is, laat hem dan tenminste toegeven, dat naar dat deel der toerekening, dat vaststaat, voor rechtvaardig gehouden worden zij, die het metterdaad niet zijn. Maar hoever zal de zondaar deze onverdiende aanneming, die in de plaats der rechtvaardigheid gesteld wordt, uitstrekken? Tot elf twaalfde deel, of tot één twaalfde deel? Hij zal voorwaar blijven weifelen en wankelen naar de ene en naar de andere kant: want hij zal niet zoveel rechtvaardigheid mogen nemen als hij tot een vast vertrouwen nodig heeft. Het is goed, dat hij in de zaak niet de scheidsrechter is, die aan God de wet zou willen voorschrijven. Maar deze woorden zullen vast blijven staan: "opdat Gij gerechtvaardigd wordt in uw spreken, en overwint, wanneer Gij geoordeeld wordt" (Ps. 51:6). En van welk een aanmatiging getuigt het, de opperste Rechter te veroordelen, wanneer Hij uit genade vrijspreekt, zodat niet van kracht zou zijn de uitspraak: "Ik zal barmhartig zijn, wie Ik barmhartig zal zijn." (Exod. 33:19). En toch bedoelde de bemiddeling van Mozes, die door God door dit woord bevredigd werd, dat God niemand zou ontzien, maar dat Hij allen gelijkelijk, hoewel zij schuldig waren, van de schuld zou verlossen en vrijspreken. En wij zeggen wel, dat degenen, die verloren zijn, daarom met begraving van hun zonden voor God gerechtvaardigd worden, omdat (gelijk Hij de zonden haat) Hij slechts hen kan liefhebben, die Hij rechtvaardigt. Maar dit is een wonderbare wijze van rechtvaardigen, dat zij, die met Christus' gerechtigheid bedekt zijn, niet huiveren voor het oordeel, dat ze waardig zijn, en dat ze, terwijl ze zichzelf terecht veroordelen, buiten zichzelf voor rechtvaardig gehouden worden.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

12. De lezers moeten er echter op gewezen worden, dat ze naarstig letten op de verborgenheid, die Osiander, zoals hij roemt, voor hen niet wil verbergen. Want nadat hij lang en uitvoerig beweerd heeft, dat wij niet door de toerekening van Christus' rechtvaardigheid alleen genade bij God verkrijgen, omdat het Hem onmogelijk zou zijn voor rechtvaardig te houden, hen, die het niet zijn (ik gebruik zijn eigen woorden), komt hij eindelijk tot de slotsom, dat Christus ons niet naar zijn menselijke, maar naar zijn Goddelijke natuur tot rechtvaardigheid gegeven is, en dat deze rechtvaardigheid, hoewel ze slechts in de Persoon van de Middelaar gevonden kan worden, toch niet de rechtvaardigheid van een mens, maar van God is. Nu bindt hij zijn touwtje niet samen uit twee rechtvaardigheden, maar hij ontnemt het ambt der rechtvaardigmaking aan de menselijke natuur van Christus. En het is de moeite waard te zien, op welke manier hij strijdt. Er wordt, zo zegt hij, op dezelfde plaats gezegd, dat Christus tot wijsheid geworden is: dat past slechts op het eeuwige Woord. Dus is ook Christus als mens de rechtvaardigheid niet. Ik antwoord, dat de eniggeboren Zoon Gods wel Gods eeuwige Wijsheid geweest is, maar dat deze naam Hem op een andere wijze wordt toegekend bij Paulus, namelijk omdat in Hem verborgen zijn alle schatten der wijsheid en der kennis (Col. 2:3). Wat Hij dus bij de Vader had, heeft Hij ons geopenbaard, en zo heeft wat Paulus zegt geen betrekking op het wezen van de Zoon Gods, maar op ons nut en wordt terecht toegepast op de menselijke natuur van Christus; want ofschoon Hij een licht schitterde in de duisternis, voordat Hij het vlees aannam, was dat licht toch verborgen, totdat dezelfde Christus verscheen in de natuur van een mens, als de Zon der gerechtigheid, die zich daarom het Licht der wereld noemt (Joh. 8:12). Dwazelijk wordt door hem ook de tegenwerping gemaakt, dat de kracht om te rechtvaardigen veruitgaat boven de kracht zowel der engelen als der mensen; want dit berust niet op de waardigheid van enig schepsel, maar op de ordinantie Gods. Indien het de engelen lustte om Gode genoeg te doen, zouden ze niets bereiken, omdat ze daartoe niet bestemd te zijn. Maar dit is alleen eigen geweest aan de mens Christus, die de wet onderworpen is, om ons van de vloek der wet te verlossen (Gal. 3:13). Al te boos lastert hij ook, dat zij, die loochenen, dat Christus naar zijn Goddelijke natuur voor ons rechtvaardig is, alleen één deel van Christus over laten en (wat nog slechter is) twee Goden maken;

want ofschoon ze erkennen, dat God in ons woont, zeggen ze toch, dat wij niet rechtvaardig zijn door de rechtvaardigheid Gods. Immers, wanneer wij Christus, in zoverre Hij de dood geleden heeft, opdat Hij vernietigen zou degene, die de macht des doods had (Hebr. 2:14), noemen de auteur des levens, dan beroven wij daardoor toch niet de gehele Christus, zoals Hij is God, geopenbaard in het vlees, van deze eer; maar wij onderscheiden slechts, hoe de rechtvaardigheid Gods tot ons komt, opdat wij haar genieten. En daarin is Osiander al te schandelijk uitgegleden. Wij loochenen ook niet, dat datgene, wat ons in Christus openlijk is geschonken, voorkomt uit de verborgen genade en kracht Gods en wij bestrijden ook niet, dat de rechtvaardigheid, welke Christus ons toebrengt, de rechtvaardigheid Gods is, die van Hem uitgaat; maar wij houden dit standvastig staande, dat wij de gerechtigheid en het leven hebben in de dood en de opstanding van Christus. Ik laat varen dat schandelijk samenraapsel van plaatsen, waarmee hij zonder keur en ook zonder algemeen besef de lezers bezwaard heeft, om te bewijzen, dat waar gesproken wordt van rechtvaardigheid, daaronder verstaan moet worden deze essentiële rechtvaardigheid. Gelijk waar David Gods rechtvaardigheid inroept om hem hulp te brengen; en ook al doet David dat meer dan honderdmaal, dan aarzelt Osiander niet om zoveel uitspraken te vervalsen. Niets steekhoudender is ook de tegenwerping, dat rechtvaardigheid in eigenlijke zin en terecht genoemd wordt, waardoor wij bewogen worden tot recht handelen, en dat God alleen in ons werkt het willen en het volbrengen (Fil. 2:13). Immers wij loochenen niet, dat God ons door zijn Geest hervormt tot heiligheid en rechtvaardigheid des levens, maar in de eerste plaats moet men nagaan of Hij dit doet door zichzelf zonder middel, dan wel door de hand zijns Zoons, aan wie Hij al de volheid van de Heilige Geest toevertrouwd heeft, om door zijn overvloed het gebrek zijner ledematen te hulp te komen. Vervolgens, ofschoon uit de verborgen bron de Godheid de rechtvaardigheid tot ons komt, volgt daaruit niet, dat Christus, die om onzentwil in het vlees geheiligd heeft, naar zijn Goddelijke natuur ons tot rechtvaardigheid is. Niet minder zouteloos is wat hij aanvoert, dat Christus zelf door de Goddelijke rechtvaardigheid rechtvaardig was; want indien de wil des Vaders Hem niet aangedreven had, zou Hij ook zelf het Hem opgelegde ambt niet volbracht hebben. Want ofschoon elders gezegd is, dat alle verdiensten van Christus zelf voortvloeien uit het loutere welbehagen Gods, heeft dat toch niets te maken met de hersenschim, waarmede Osiander zijn eigen en der eenvoudigen ogen betovert. Want zie zou toestaan tot zulk een besluit te komen, dat wij in wezen rechtvaardig zijn en dat het wezen van Gods rechtvaardigheid in ons woont, omdat God de bron en het beginsel onzer rechtvaardigheid is? Bij het verlossen van zij kerk, zegt Jesaja (Jes. 59:17), "heeft God rechtvaardigheid aangetrokken als een pantser". Maar heeft Hij dat gedaan, om Christus te beroven van de wapenen, die Hij Hem had gegeven, opdat Hij geen volkomen Verlosser zou zijn? Maar de profeet wilde niets anders zeggen, dan dat God niets van buiten zich ontleend heeft, en door geen enkel hulpmiddel gesteund is om ons te verlossen. Met andere woorden heeft Paulus dat kort aangeduid (Rom. 3:25), zeggende, dat Hij ons de zaligheid gegeven heeft tot betoning zijner gerechtigheid. Maar dit werpt allerminst omver wat hij elders leert, dat wij door de gehoorzaamheid van één mens rechtvaardig zijn (Rom. 5:19). Kortom, al wie een tweevoudige rechtvaardigheid invoert, opdat de ellendige zielen niet zouden rusten louter en alleen in de barmhartigheid Gods die kroont Christus bij wijze van spot met gevlochten doornen.

Boek III hoofdstuk 11

[../.. /Latijn/L_3_11_01.html](http://.../Latijn/L_3_11_01.html)

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

13. Maar aangezien veel mensen zich een rechtvaardigheid fantaseren, die samengesteld is uit het geloof en de werken, moeten wij ook dit eerst bewijzen, dat er een zodanig onderscheid is tussen de rechtvaardigheid des geloofs en die der werken, dat wanneer de ene staat, de andere noodzakelijk moet vallen. De apostel zegt (Fil. 3:7), dat hij alles voor drek heeft, om Christus te winnen, en in Hem bevonden te worden niet hebbende zijn eigen rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die uit het geloof van Jezus Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof. Ge ziet, dat hier een vergelijking is van tegengestelde dingen en dat te kennen gegeven wordt, dat hij, die de rechtvaardigheid van Christus wil verkrijgen, zijn eigen rechtvaardigheid als in de steek

gelaten moet beschouwen. Daarom leert hij elders (Rom. 10:3), dat dit voor de Joden de oorzaak van hun ondergang geweest is, dat ze, hun eigen gerechtigheid willende vast zetten, aan Gods rechtvaardigheid niet onderworpen geweest zijn. Indien wij door het vast zetten van onze eigen rechtvaardigheid Gods rechtvaardigheid verdrijven, moet voorzeker, opdat we deze verkrijgen, de andere geheel en al vernietigd worden. Dit toont hij ook aan, wanneer hij zegt, dat onze roem wordt uitgesloten niet door de wet, maar door het geloof (Rom. 8:27). En daaruit volgt, dat zolang als een nog zo kleine rechtvaardigheid der werken overblijft, ons nog enige stof tot roemen blijft. Indien nu het geloof alle roem uitsluit, kan de rechtvaardigheid der werken op geen enkele wijze met de rechtvaardigheid des geloofs verbonden worden. In deze zin spreekt hij zo duidelijk in Romeinen 4, dat hij geen enkele plaats voor uitvluchten of weifelingen overlaat. "Indien Abraham," zo zegt hij (Rom. 4:2), "uit de werken der gerechtigheid is, zo heeft hij roem." Dan voegt hij er aan toe: "maar niet bij God." Hieruit volgt dus, dat hij niet gerechtvaardigd is door de werken. Vervolgens geeft hij nog een ander bewijs, ontleend aan het tegenstrijdige. Wanneer de werken loon betaald wordt, geschiedt dat uit schuld, niet uit genade. Maar aan het geloof wordt de gerechtigheid toegekend naar de genade. Dus geschiedt dat niet uit de verdiensten der werken. Weg dus met de droom van hen, die fantaseren, dat de rechtvaardigheid uit het geloof en de werken is samengesmolten.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

14. De drogredenaars, die zich een spel en een genot bereiden uit de vervalsing der Schrift en uit ijdele spitsvondigheden, menen, dat ze een scherpzinnige uitvlucht hebben; want ze zetten uiteen, dat er sprake is van werken, die slechts letterlijk en door het streven van de vrije wil zonder de genade van Christus gedaan worden door mensen, die nog niet wedergeboren zijn. En zij ontkennen, dat het slaat op geestelijke werken. Zo wordt volgens hen de mens zowel door het geloof als door de werken gerechtvaardigd, als het maar niet zijn eigen werken zijn, maar de gaven van Christus en de vruchten der wedergeboorte. Want Paulus heeft, zo zeggen ze, om geen andere reden gesproken, dan opdat hij de Joden, die op hun eigen krachten vertrouwden, zou overtuigen, dat zij zich dwaselijk de rechtvaardigheid hadden aangematigd, daar alleen de Geest van Christus ons die schenkt, en niet onze ijver uit de eigen beweging onzer natuur. Maar zij merken niet op, dat in de tegenstelling van de gerechtigheid der wet en die van het evangelie, die Paulus elders aanvoert (Gal. 3:11,12) de werken uitgesloten worden, hoe die dan ook zijn en met welke naam zij ook gesierd worden. Want hij leert, dat dit de rechtvaardigheid der wet is, dat de zaligheid verkrijgt hij, die gedaan heeft, wat de wet beveelt; maar de rechtvaardigheid des geloofs dit, als wij geloven, dat Christus is gestorven en opgestaan. Bovendien zullen wij later te zijner plaats zien, dat de heiligmaking en de rechtvaardigheid onderscheiden weldaden van Christus zijn. En daaruit volgt, dat zelfs de geestelijke werken niet in rekening komen, wanneer de kracht om rechtvaardig te maken aan het geloof wordt toegeschreven. En wanneer Paulus zegt (wat ik zoëven aanhaalde), dat Abraham geen reden heeft om te roemen bij God, omdat hij door de werken niet rechtvaardig is, dan moet dat niet beperkt worden tot de letterlijke en uiterlijke schijn der deugden, of tot het streven van de vrije wil, maar dan moet men dat zo verstaan, dat, ofschoon het leven van de aartsvader geestelijk en bijna het leven van een engel geweest is, toch de verdiensten der werken niet voldoende waren, om voor hem rechtvaardigheid bij God te verwerven.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

15. Een weinig onverstandiger handelen de Scholastieken, die hun voorbereidingen er bij brengen; maar toch drenken ze de eenvoudige en onbehoedzame mensen met een niet minder slechte leerstelling, doordat het voorwendsel van de Geest en de genade de barmhartigheid Gods, die alleen beangstigde harten tot rust kan brengen, bedekken. Maar wij belijden met Paulus, dat de volbrengers der wet bij God gerechtvaardigd worden; maar omdat wij allen van de onderhouding der wet af zijn, maken wij hieruit op, dat de werken, die de meeste kracht behoorden te hebben tot de rechtvaardigheid, ons daarom niets helpen, omdat wij door hen in de steek gelaten worden. Wat betreft de gewone schare der pausgezinden of scholastieken, die vergissen zich hierin in tweeërlei opzicht: daarin dat ze geloof noemen een verzekerdheid der consciëntie in het verwachten van loon van God voor hun verdienste en daarin, dat ze onder de genade Gods niet verstaan de toerekening der onverdiende rechtvaardigheid, maar de Geest, die steun biedt tot het streven naar heiligheid. Zij lezen bij de apostel (Hebr. 11:6): "Die tot God komt, moet eerst geloven, dat Hij is, en vervolgens dat Hij een beloner is dergenen, die in Hem zoeken." Maar zij bemerken niet, wat de wijze is om Hem te zoeken. En dat zij in het woord genade dwalen, wordt duidelijk uit hun geschriften. Want Lombardus 1) legt de rechtvaardigmaking, die ons door Christus geschonken is, op twee manieren uit. In de eerste plaats, zegt hij, rechtvaardig ons de dood van Christus, doordat door die dood de liefde in onze harten opgewekt wordt, waardoor wij rechtvaardigen worden; vervolgens omdat door diezelfde dood de zonde uitgeblust is, waardoor de duivel ons gevangen hield, zodat ze nu geen macht meer heeft om ons te veroordelen. Ge ziet, hoe hij de genade Gods voornamelijk beschouwt in de rechtvaardigmaking, in zoverre als wij door de genade des Heiligen Geestes tot goede werken gedreven worden. Hij wilde natuurlijk de opvatting van Augustinus volgen; maar hij volgt die van verre, en wijkt zelfs veel af van de juiste navolging; want hij verduistert al wat door Augustinus duidelijk gezegd is, en hij verderft wat bij hem niet zo onzuiver was. De scholen zijn altijd tot erger afgedwaald, totdat ze eindelijk in snelle val gekomen zijn tot een soort van Pelagianisme. En ook de opvatting van Augustinus, of althans zijn manier van spreken, moet niet in alles aangenomen worden. Want ofschoon hij op uitnemende wijze de mens berooft van alle lof der rechtvaardigheid, en die geheel toeschrijft aan Gods genade, doet hij toch de genade betrekking hebben op de heiligmaking, waardoor wij tot nieuwhed des levens door de Geest wedergeboren worden.

1) Sent. III. dist. 16, 1

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

16. Maar wanneer de Schrift spreekt over de gerechtigheid des geloofs, voert zij ons geheel ergens anders heen: namelijk dat wij, ons van het aanschouwen van onze eigen werken afwendend, alleen op Gods barmhartigheid en Christus volmaaktheid zullen zien. Immers zij leert deze orde van rechtvaardigmaking, dat God van de beginne aan door loutere en onverdiende goedheid zich verwaardigt de zondige mens te omhelzen, niets in hem opmerkende, waardoor Hij tot barmhartigheid zou kunnen bewogen worden, dan zijn ellende, daar Hij ziet, dat de mens geheel en al ontbloot en buiten het bezit is van goede werken; maar uit zichzelf oorzaak nemende om hem wel te doen, opdat 1) Hij in de zondaar het besef wekke van zijn goedheid en hij, niet vertrouwend op zijn eigen werken, zijn ganse zaligheid in Gods barmhartigheid stelle. Dit is het besef des geloofs, waardoor de zondaar in het bezit komt van zijn zaligheid, wanneer hij uit de leer van het evangelie bekent, dat hij met God verzoend is: dat hij, door tussenkomst van Christus rechtvaardigheid, en nadat hij vergeving der zonden verkregen heeft, gerechtvaardigd is, en, ofschoon hij wedergeboren is door Gods Geest, bedenkt, dat niet in de goede werken, waarop hij zich toelegt, maar alleen in de

gerechtigheid van Christus voor hem de eeuwige zaligheid gelegen is. Wanneer deze dingen stuk voor stuk overdacht zijn, zullen zij aan onze opvatting een duidelijke uitlegging schenken. Zij zouden evenwel in een andere orde, dan ze voorgesteld zijn, beter kunnen geschikt worden. Maar dat doet er weinig toe, als ze maar zo onderling samenhangen, dat wij de ganse zaak, behoorlijk uiteengezet en vast bevestigd, voor ogen hebben.

1} Voor quod lees ik hier quo. De Franse vertaling heeft "afin que". (Vert.)

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

17. Hier moeten wij in de herinnering terugroepen de verhouding, die wij tevoren vastgesteld hebben tussen het geloof en het evangelie, omdat gezegd wordt, dat het geloof daarom rechtvaardigt, omdat het de in het evangelie aangeboden rechtvaardigheid aanvaardt en omhelst. En wanneer gezegd wordt, dat zij door het evangelie wordt aangeboden, dan wordt daardoor alle in acht nemen der werken uitgesloten. Dit bewijst Paulus dikwijls elders, maar vooral zeer duidelijk op twee plaatsen. Want wanneer hij in zijn brief aan de Romeinen (Rom. 10:5) de wet en het evangelie met elkaar vergelijkt, dan zegt hij: "De rechtvaardigheid, die uit de wet is, spreekt aldus: de mens, die deze dingen doet, zal daarin leven. Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, verkondigt de zaligheid, indien gij gelooft in uw hart, en met uw mond belijdt de Heere Jezus, en dat de Vader Hem opgewekt heeft uit de doden." Ziet ge, hoe hij dit onderscheidt maakt tussen de wet en het evangelie, dat de wet rechtvaardigheid toekent aan de werken, en dat het evangelie zonder de hulp der werken onverdiende rechtvaardigheid schenkt? Een belangrijke plaats, en die ons uit veel moeilijkheden kan redden, indien wij begrijpen, dat de rechtvaardigheid, die ons door het evangelie geschonken wordt, vrij is van de voorwaarden der wet. Dit is de reden, waarom hij met zo grote schijn van tegenstrijdigheid de belofte meer dan eens stelt tegenover de wet. "Indien de erfenis uit de wet is, is zij niet meer uit de beloftenis" (Gal. 3:18) en wat er meer in hetzelfde hoofdstuk in deze zin te lezen is. Ongetwijfeld ook de wet zelf heeft haar beloften. Daarom moet in de beloften des evangelies iets onderscheidens en verschillends aanwezig zijn, tenzij we zouden willen erkennen, dat de vergelijking niet klopt. En wat zal dat anders zijn dan dit, dat zij onverdiend zijn en alleen steunen op Gods barmhartigheid, daar de beloften der wet afhankelijk zijn van de voorwaarde der werken? En hiertegen moet niemand inbrengen, dat alleen die rechtvaardigheid verworpen wordt, die de mensen uit eigen kracht en uit vrije wil God willen opdringen. Want Paulus leert, zonder uitzondering te maken, dat de wet door te bevelen geen voordeel verschaft (Rom. 8:3), omdat er niemand is, die haar vervult, niet slechts van de gewone mensen, maar ook van de allervolmaaksten. De liefde is ongetwijfeld het voornaamste hoofdstuk der wet, daar de Geest Gods ons naar haar vormt: waarom is zij dan voor ons niet de oorzaak der rechtvaardigheid tenzij daarom, dat ze ook in de heiligen onvolkomen is, en daarom op zichzelf geen prijs verdient?

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

18. De tweede plaats is deze (Gal. 3:11): "Dat niemand door de wet gerechtvaardigd wordt voor God, is openbaar: want de rechtvaardige zal uit het geloof leven; doch de wet is niet uit het geloof, maar de mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven." Hoe zou dit argument standhouden, indien het niet vaststond, dat de werken bij het geloof niet in rekening komen, maar geheel daarvan afgezonderd moeten worden? De wet, zegt hij, is verscheiden van het geloof. Waarom? Omdat tot de rechtvaardigheid der wet de werken vereist worden. Dus volgt daaruit, dat ze tot de rechtvaardigheid des geloofs niet vereist worden. Uit die vergelijking blijkt, dat zij, die door het geloof gerechtvaardigd worden, zonder, ja geheel buiten de verdienste der werken gerechtvaardigd worden,

omdat het geloof de rechtvaardigheid ontvangt, die het evangelie schenkt. En het evangelie verschilt daarin van de wet, dat het de rechtvaardigheid niet biedt aan de werken, maar alleen plaatst in Gods barmhartigheid. Daaraan gelijk is wat hij betuigt aan de Romeinen (Rom. 4:2), dat Abraham geen stof tot roemen heeft, omdat het geloof hem tot rechtvaardigheid gerekend is; en hij voegt daaraan de bevestiging toe, dat er dan plaats is voor de gerechtigheid des geloofs, wanneer er geen werken zijn, waaraan loon verschuldigd is. Waar werken zijn, zegt hij, daar wordt hun het verschuldigde loon betaald; wat aan het geloof geschonken wordt, is onverdiend. Immers ook de zin der woorden, die hij daar gebruikt, heeft hierop betrekking. Uit wat hij een weinig later zegt, dat wij daarom de erfenis uit het geloof verkrijgen, opdat ze naar de genade zij, maakt hij op, dat de erfenis onverdiend is, omdat ze door het geloof wordt verkregen. Vanwaar komt dit anders dan omdat het geloof zonder de steun der werken, geheel rust op Gods barmhartigheid? En ongetwijfeld in dezelfde zin leert hij elders (Rom. 3:21), dat de rechtvaardigheid Gods zonder de wet geopenbaard is, ofschoon ze getuigenis heeft van de wet en de profeten, want nadat hij de wet uitgesloten heeft, zegt hij, dat die rechtvaardigheid niet door de werken geholpen wordt, en dat wij haar ook niet verkrijgen door de werken, maar dat wij ledig naderen om haar te ontvangen.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

19. De lezer ziet nu, met welk recht de drogredenaars tegenwoordig onze leer belasteren, als wij zeggen, dat de mens alleen door het geloof gerechtvaardigd wordt. Omdat het zo telkens terugkeert in de Schrift, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, durven ze het niet te loochenen, maar daar het woord "alleen" nergens uitdrukkelijk gezegd wordt, kunnen ze niet verdragen, dat het er bij gevoegd wordt. Zo, zo, maar wat zullen ze antwoorden op deze woorden van Paulus, waarmee betuigt, dat de rechtvaardigheid niet uit het geloof is, tenzij ze uit genade is? Hoe zal wat uit genade is, overeenkomen met de werken? Door welke lasteringen zullen zij ook ontkomen aan wat Paulus elders zegt (Rom. 1:17), dat Gods gerechtigheid in het evangelie geopenbaard wordt? Indien de gerechtigheid in het evangelie geopenbaard wordt, is ze daarin zeker niet verminkt en half, maar vol en geheel vervat. De wet heeft dus in haar geen plaats. En niet alleen onjuist, maar ge heel belachelijk is de uitvlucht, waaraan zij zich vasthouden ten aanzien van het woordje "alleen". Want kent hij niet volledig genoeg alles aan het geloof toe, die het aan de werken ontnemt? Wat betekenen, vraag ik u, deze uitdrukking: dat de gerechtigheid zonder de wet geopenbaard is, dat de mens om niet gerechtvaardigd wordt, en zonder de werken der wet (Rom. 3:21,24)? Hier hebben ze een vernuftige uitvlucht, die, hoewel ze haar zelf niet uitgedacht hebben, maar van Origenes en sommige oude schrijvers hebben overgenomen, toch zeer dwaas is. Ze wauwelen namelijk, dat de ceremoniële werken der wet uitgesloten worden, maar niet de zedelijke. Zulke vorderingen maken ze door hun gedurig twisten, dat ze zelfs niet de eerste beginselen der redeneerkunst kennen. Of denken zij, dat de apostel raaskalt, als hij tot bewijs van zijn opvatting deze plaatsen aanvoert: "De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven," en: "vervloekt is een iegelijk, die niet vervult al wat geschreven is in het boek der wet" (Gal. 3:10,12)? Indien ze niet dwaas zijn, zullen ze niet zeggen, dat het leven beloofd is aan hen, die de ceremoniën onderhouden, en de vervloeking is alleen aan hen, die ze overtreden. Indien deze plaatsen te verstaan zijn van de zedenwet, is het niet twijfelachtig, of ook de werken der wet worden van de macht om te rechtvaardigen uitgesloten. Daarop zien ook de redeneringen, die hij gebruikt: omdat door de wet de kennis der zonde is, is door haar dus niet de rechtvaardigheid; omdat de wet toorn werkt, werkt ze dus geen rechtvaardigheid; omdat de wet de consciëntie niet zeker kan maken, daarom vermag ze ook niet rechtvaardigheid aan te brengen; omdat het geloof gerekend wordt tot rechtvaardigheid, is dus de rechtvaardigheid niet het loon voor het werk, maar wordt zij onverschuldigd geschonken; omdat wij uit het geloof gerechtvaardigd worden, is de roem uitgesloten; indien een wet gegeven was, die levend kon maken, zou naar waarheid de rechtvaardigheid uit de wet zijn; maar God heeft alles onder de zonde besloten, opdat de belofte gegeven zou worden aan hen, die geloven (Rom. 3:20) (Rom. 4:15) (Gal. 3:21) enz.

Laat hen nu, als ze durven, bazelen, dat dat alles behoort tot de ceremoniën, niet tot de zeden; maar zelfs kinderen zouden zulk een onbeschaamdheid uitlachen. Laat het dus voor ons blijven vaststaan, dat over de ganse wet gesproken wordt, wanneer aan de wet het vermogen om te rechtvaardigen onttrokken wordt.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

20. Indien echter iemand er zich over verwondert, waarom de apostel zulk een toevoeging gebruikt heeft, niet tevreden met het noemen van de werken alleen, dan ligt de reden daarvan voor de hand. Want dat de werken zo hoog geacht worden, dat hebben ze meer van Gods goedkeuring dan van hun eigen waardigheid. Want wie zou de rechtvaardigheid der werken bij God durven aan te prijzen, tenzij Hij die zelf goedgekeurd heeft? Wie zou het wagen voor de werken loon te eisen, alsof dat voor hen verschuldigd was, indien Hij het beloofd had? Dus hebben de werken dit door Gods weldadigheid, dat ze de naam en het loon der rechtvaardigheid waardig geacht worden. Ja zelfs hebben zij alleen op deze wijze betekenis, wanneer het voornemen aanwezig is door hen Gode gehoorzaamheid te betonen. Daarom, wanneer de apostel elders wil bewijzen, dat Abraham uit de werken niet kon gerechtvaardigd worden, beroept hij zich hierop, dat eerst ongeveer vierhonderd en dertig jaren na het sluiten van het verbond de wet gegeven is (Gal. 3:17). Onervaren mensen zouden om een dergelijk argument lachen en zeggen, dat ook voor de afkondiging van de wet rechtvaardige werken hebben kunnen bestaan; maar omdat de apostel wist, dat de werken slechts door Gods getuigenis en waardigkeuring zulk een belang hebben, heeft hij als uitgemaakt aangenomen, dat ze vóór de wet niet de kracht gehad hebben om rechtvaardig te maken. Nu weten wij, waarom hij de werken der wet met name noemt, wanneer hij aan hen de rechtvaardigmaking wil ontzeggen, namelijk omdat alleen over die werken geschil kon ontstaan. Trouwens ook zonder toevoeging van het woord "der wet" verwerpt hij somtijds alle werken, zo wanneer hij zegt, dat volgens getuigenis van David de zaligheid wordt toegekend aan de mens, aan wie God de rechtvaardigheid toerekent zonder de werken (Rom. 4:6). Ze kunnen dus door geen uitvluchten maken, dat we de algemene uitsluiting niet zouden behouden. En tevergeefs jagen zij ook naar een niets betekenende scherpzinnigheid, wanneer ze zeggen, dat wij gerechtvaardigd worden alleen door het geloof, dat door de liefde werkt, opdat zo de rechtvaardigheid zou steunen op de liefde. Wij bekennen wel met Paulus, dat geen ander geloof rechtvaardig maakt, dan hetwelk werkdadig is door de liefde; maar het ontleent zijn kracht om te rechtvaardigen niet aan die werkdadigheid der liefde. Ja, het rechtvaardigt op geen andere wijze, dan doordat het ons brengt tot de gemeenschap met de rechtvaardigheid van Christus. Anders zou datgene, waarop de apostel met zo grote heftigheid de nadruk legt, vervallen. "Hem, die werkt," zegt hij (Rom. 4:4), "wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld. Maar hem, die niet werkt, maar gelooft in Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid." Kon hij duidelijker spreken dan zo? Dan door te zeggen, dat alleen daar rechtvaardigheid des geloofs is, waar geen werken zijn, aan welke loon verschuldigd is, en dat het geloof eerst dan tot rechtvaardigheid gerekend wordt, wanneer of rechtvaardigheid door onverschuldigde genade geschonken wordt?

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

21. Laat ons nu onderzoeken, hoe waar datgene is, wat in de definitie gezegd is, namelijk, dat de rechtvaardigheid des geloofs is de verzoening met God, die alleen gelegen is in de vergeving der zonden. Steeds moet men terugkeren tot die grondregel, dat de toorn Gods op allen rust, zolang ze volharden zondaars te zijn. Dit heeft Jesaja uitnemend te kennen gegeven (Jes. 59:1,2) met deze

woorden: "De hand des Heeren is niet verkort, dat zij niet zou kunnen verlossen, en zijn oor is niet zwaar geworden, dat het niet zou kunnen horen; maar uw ongerechtigheden hebben een scheiding gemaakt tussen ulieden en uw God, en uw zonden hebben zijn aangezicht van u verborgen, dat Hij niet hoort." Wij horen, dat de zonde een scheiding is tussen de mens en God, en een afwending van Gods aangezicht van de zondaar. En het kan ook niet anders, daar het vreemd is aan zijn rechtvaardigheid om iets van doen te hebben met de zonde. Daarom leert de apostel dat de mens Gods vijand is (Rom. 5:8), totdat hij door Christus in genade hersteld wordt. Er wordt dus gezegd, dat God hem rechtvaardigt, die Hij tot gemeenschap aanneemt, omdat Hij noch in genade kan aannemen, noch met zich verenigen, tenzij Hij van zondaar een rechtvaardige maakt. En wij voegen er aan toe, dat dat geschiedt door de vergeving der zonden. Want indien zij die de Heere met zich verzoend heeft, naar de werken geoordeeld worden, zullen zij nog inderdaad zondaars bevonden worden, terwijl ze toch van zonde bevrijd en rein behoren te wezen. Dus staat vast, dat zij, die God omhelst, niet anders rechtvaardig worden, doordat ze door vergeving der zonden van hun smetten worden gezuiverd en gereinigd: zodat zulk een rechtvaardigheid met één woord genoemd kan worden de vergeving der zonden.

Boek III hoofdstuk 11 [../.. /Latijn/L_3_11_01.html](http://.../Latijn/L_3_11_01.html)

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

22. Ieder van deze beide dingen blijkt zeer schoon uit de woorden van Paulus, die ik reeds aangehaald heb: "God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, de mensen hun zonden niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd" (2 Cor. 5:19) enz.. Daarna voegt hij de hoofdinhoud van zijn boodschap er aan toe: "Die, die geen zonde kende, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem." Rechtvaardigheid en verzoening noemt hij hier zonder onderscheid opdat wij begrijpen, dat ze wederkerig onder elkaar vervat zijn. En hij leert, op welke wijze deze rechtvaardigheid verkregen wordt, namelijk doordat ons de zonden niet toegerekend worden. Daar ge dus hoort, dat Hij ons met zich verzoent door ons de zonden niet toe te rekenen, moet ge voortaan niet twijfelachtig zijn aangaande de wijze, waarop God ons rechtvaardigt. Zo bewijst hij in de brief aan de Romeinen (Rom. 4:6), door het getuigenis van David, dat de rechtvaardigheid de mens toegerekend wordt zonder de werken, omdat David de mens gelukkig noemt, wiens ongerechtigheden zijn vergeven, wiens zonden zijn bedekt, aan wie de Heere zijn misdaden niet heeft toegerekend. De gelukzaligheid stelt hij daar ongetwijfeld in de plaats van de rechtvaardigheid. En daar hij verzekert, dat die bestaat in vergeving der zonden, is er voor ons geen reden, die anders te definiëren. Daarom zingt Zacharias, de vader van Johannes de Doper, dat de kennis der zaligheid in de vergeving der zonden gelegen is (Luc. 1:77) En terwijl Paulus die regel volgt in de prediking, die hij over de hoofdsom der zaligheid tot de bewoners van Antiochië hield, besluit hij, gelijk Lucas verhaalt (Hand. 13:38): "Door deze wordt u vergeving der zonden verkondigd, en van alles, waarvan gij niet gerechtvaardigd kondt worden door de wet van Mozes, wordt door deze een ieder, die gelooft, gerechtvaardigd." De apostel verbindt de vergeving der zonden zo met de rechtvaardigheid, dat hij aantoonst, dat ze beide geheel hetzelfde zijn; en daaruit besluit hij terecht, dat de rechtvaardigheid, die wij door Gods goedertierenheid verkrijgen, voor ons verdiend is. En de uitdrukking, dat de gelovigen rechtvaardig zijn voor God niet door de werken, maar door genadige aanneming, moet niet ongewoon schijnen; want ze komt zo dikwijls voor in de Schrift en de ouden spreken somtijds ook zo. Want Augustinus spreekt ergens 1) aldus: "De rechtvaardigheid der heiligen in deze wereld bestaat meer in de vergeving der zonden dan in de volmaaktheid der deugden." En daarmee in overeenstemming zijn de voortreffelijke uitspraken van Bernardus 2): "Niet te zondigen, is Gods gerechtigheid; 's mensen gerechtigheid echter is Gods goedertierenheid." En tevoren had hij verzekerd, 3), dat Christus ons is rechtvaardigheid door de kwijtschelding, en dat daarom alleen zij rechtvaardig zijn, die vergiffenis uit barmhartigheid verkregen hebben.

1} De civ. dei XIX, 27.

2} Serm. 23 in Cant.

3} Ibid. Serm. 22.

Boek III hoofdstuk 11

../Latijn/L_3_11_01.html

Over de rechtvaardigmaking des geloofs en in de eerste plaats over de definitie van de naam en de zaak zelf.

23. Hieruit volgt ook dit, dat wij alleen door de tussenkomst van Christus' rechtvaardigheid verkrijgen, dat wij voor God gerechtvaardigd worden. Dat betekent hetzelfde, alsof gezegd werd, dat de mens niet rechtvaardig is in zichzelf, maar omdat de gerechtigheid van Christus hem door toerekening wordt medegedeeld. Dit is nauwkeurige opmerking waardig. Immers hierdoor verdwijnt het verzinzel, dat de mens daarom gerechtvaardigd wordt door het geloof, omdat het geloof hem deelgenoot maakt aan de Geest Gods, door welke hij rechtvaardig gemaakt wordt, wat zozeer strijdt tegen de te tevoren uiteengezette leer, dat het daarmee nooit verzoend kan worden. Want er is niet aan te twifelen, dat hij arm is aan eigen rechtvaardigheid, aan wie geleerd wordt de rechtvaardigheid buiten zichzelf te zoeken. En dit betuigt de apostel zeer duidelijk (2 Cor. 5:21), wanneer hij schrijft, dat Hij die geen zonde kende, voor ons tot een zoenoffer der zonde gemaakt is, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. Ge ziet niet in ons, maar in Christus onze gerechtigheid is, en dat ze ons door geen ander recht toekomt, dan omdat wij Christus deelachtig zijn; want wij bezitten al zijn rijkdommen met Hem. En hier gaat niet tegen in, wat hij elders leert (Rom. 8:3), dat de zonde door de zonde veroordeeld is in het vlees van Christus, opdat de rechtvaardigheid der wet zou vervuld worden in ons; waar hij geen andere vervulling aanduidt, dan die wij door toerekening verkrijgen. Want de Heere Christus deelt ons zijn rechtvaardigheid toe met dit recht, dat Hij op een wonderbare wijze, voor zoveel het oordeel Gods aangaat, zijn kracht in ons overgiet. Dat hij niet anders bedoeld heeft, blijkt overvloedig uit een andere uitspraak, die hij even te voren gezet had (Rom. 5:19): "Gelijk wij door de ongehoorzaamheid van één mens tot zondaren gesteld zijn, zo worden wij door de gehoorzaamheid van Eén gerechtvaardigd." Onze rechtvaardigheid in de gehoorzaamheid van Christus stellen, wat is dat anders dan verzekeren, dat wij daardoor alleen voor rechtvaardig gehouden worden, omdat de gehoorzaamheid van Christus ons toegerekend wordt, alsof ze de onze was? Daarom schijnt het mij toe, dat Ambrosius 1) zeer terecht een voorbeeld van deze rechtvaardigheid gesteld heeft in de zegening van Jakob; immers, evenals die de eerstgeboorte niet verdiend had van zichzelf, maar zich verborgen heeft onder het uiterlijk van zijn broeder, en diens kleding, welke een uitnemende geur van zich gaf, aandeed, en zich zo aan zijn vader opdrong, opdat hij tot zijn voordeel onder de persoon van een ander de zegening ontvangen zou, dat zo ook wij schuil gaan onder de kostbare zuiverheid van Christus, onze eerstgeboren broeder, opdat wij het getuigenis der rechtvaardigheid van Gods aangezicht zouden krijgen. De woorden van Ambrosius zijn deze: "Dat Izak de geur der klederen geroken heeft, betekent wellicht dit, dat wij niet door de werken gerechtvaardigd worden, maar door het geloof; want de zwakheid des vleses is de werken tot een hinderpaal, maar de helderheid des geloofs, dat de vergiffenis der zonden verdient, verduistert de dwaling der werken." En zeker, zo is het. Want opdat wij tot zaligheid voor Gods aangezicht mogen verschijnen, is het nodig, dat wij welriekend zijn door zijn volmaaktheid onze gebreken bedekt en begraven worden.

1) De Iacob et vita beata II,2.